

17.

Katalog:

- romantika
- pisemski roman
- svetobolje

Berilo 1, str. 108-110

JOHANN WOLFGANG GOETHE: TRPLJENJE MLADEGA WERTHERJA

To je njegov prvi roman, ki je izšel leta 1774. Napisan je po vzoru Rousseaujevega Nova Eloiza.

Navdih za pisanje je dobil v malem mestecu Wetzlarju, kjer se je zaljubil v prijateljstvo zaročenke in kjer je doživel samomor mladega tajnika Jeruzalema.

Glavno dogajanje poteka seveda v junakovi notranjosti, pomembna so njegova notranja razpoloženja, zunanji dogodki niso pomembni. Tej vsebini je Goethe našel primerno obliko v pisemskem tipu romana.

Vsebina:

Werther je svojemu prijatelju Wilhelmu izpovedoval svoja doživljanja, ko se je pri prijatelju Albertu zaljubil v njegovo zaročenko Lotte. Werther je plemenit, notranje bogat človek, v sporu s samim seboj, ker je v brezizhodni situaciji. Ljubezen mu namreč pomeni ideal, ki pa je zanj nedosegljiv, zato je v življenju nesrečen, celo tragičen. Kompromis ni možen, zato se Werther odloči za smrt.

Vsebina pisem v odlomku:

12. maja

Werther opazuje okolje, v katerem živi, in do njega čuti pripadnost. Najbolj pri srcu pa mu je vodnjak, ki stoji v predmestju. Pot do njega se mu zdi čudovita, tako tudi njegova okolica in hlad, ki ga nudi tamkajšnji studenec. Wertherju se ne izmuzne dan, da ne bi tam posedal in opazoval deklet, ki iz mesta prihajajo po vodo. Ob vsem tem pa mu misel odplava v preteklost, spomni se lepih trenutkov in tako pozabi na težave.

22. maja

Werther v pismu svojemu prijatelju Wilhelmu razodeva, kakšno životarjenje se mu zdi življenje. Le-to je polno omejenosti in del, ki daljšajo dolgočasno bivanje. Rešitev zopet išče v svojih mislih in spominih, zaveda pa se, da je to le trenutek in ne stalna sila, ki mu vliva občutek svobode. Srečni se Wertherju zdijo le otroci. Ti živijo svobodno, brez omejitev. Sebe ne najde niti med tistimi "srečniki", ki dobijo kar želijo, zato vidi rešitev le v smrti. Tam namreč ni nobenih sten in ječ, tam živi le svoboda.

8. januarja 1772 (vrednote v družbi)

Razmišlja o ljudeh, ki so praznih duš in se želijo izkazati le navzven. Tisti, ki le izgledajo veseli, namreč ne najdejo svojega notranjega miru, zato se vse skupaj lahko konča precej tragično. Zanj ni pomemben prvi, ampak tisti, ki zna drugim vzeti moč in strast in tako postati najvišji.

PISMO LOTTE (brez datuma)

Werther je že popolnoma prepričan o svoji "rešitvi"- smrti, a ga misel na Lotte presune, saj jo s svojo smrtjo nikoli več ne bi videl. Tega si ne želi, zato dvomi. Na eni strani so sanje, na drugi krsta v temni prsti vzrok, da njegov obup postane še večji in hujši.

Romantične prvine:

- Dogajanje v njem je subjektivno, omejeno v glavnem na junakovo čustveno doživljanje. V romanu je prikazan za tisti čas nov tip človeka, ki živi v sporu z družbo in samim seboj. Gre za romantičnega človeka-plemenitega, ljubečega, toda v življenju razočaranega, zato nesrečnega in tragičnega. Uteho si išče v idilični naravi, nato v ljubezni do dekleta, ki mu pomeni ideal, ki pa je zanj nedosegljiv in na koncu v smrti. Ljubezen do Lotte naj bi ga rešila, vendar ga le-ta na koncu požene v smrt.

- Pomembna so razpoloženja, zlasti ob naravi. In prav romantika je bila prva, ki je odkrila ves njihov pomen za človekovo življenjsko občutje. Te romantične prvine se kažejo tudi v Goethejevem romanu.
- Okvir junakovim doživetjem, čustvom in razpoloženjem tvori narava s svojimi značilnimi spremembami, ki ustrezajo tragični spremembi junakove usode. Spoznanje družbene neenakosti in krutosti naravnih procesov ga polagoma navda z melanholijo tako imenovanega svetobolja.

Svetobolje:

Misel, da je svet slab. Človek se počuti v svetu tujec, svet mu je odtujen, ne vidi izhoda, rešitve, svet doživlja boleče. Zanj so značilna pesimistična čustva.

Oblika: v pismih/pisemski roman

Napisan je docela ali delno v obliki pisem. Posledica navedene oblike je močna subjektivnost v romanu, neposreden izraz doživljanja in značajev.